

Guia d'aprenentatge
Avaluació de programes
(6 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 3r

Grau en Educació Social

Mòdul E: Disseny, gestió i avaluació de programes de intervenció socioeducativa

Matèria: Models i tècniques de planificació i disseny de programes en Educació social

Professora: Irene Fernández Juncosa

1.- Presentació de la matèria o assignatura

L'assignatura d'avaluació de programes forma part del mòdul "Disseny, gestió i avaluació de programes d'intervenció socioeducativa" i dóna continuïtat a l'assignatura de Disseny de projectes, alhora que comparteix elements instrumentals treballats a l'assignatura de Mètodes i tècniques d'investigació.

Ens proposem abordar els continguts de l'assignatura convençuts que l'anàlisi i la reflexió, el disseny, la planificació i l'aplicació dels processos d'avaluació són imprescindibles per garantir la qualitat dels programes i projectes socioeducatius. Així doncs proposem un abordatge de l'assignatura no exclusivament teòric metodològic, doncs tot procés d'avaluació ens ha de remetre a la seva utilitat pràctica dins la complexitat dels contextos socials.

En conseqüència, l'assignatura "Avaluació de programes" pretén introduir a l'alumne en els conceptes fonamentals i l'aplicació dels processos d'avaluació de programes i projectes en el camp de l'Educació Social.

2.- Competències a desenvolupar

C1: Dominar tècniques d'organització, planificació, disseny i avaluació de programes i projectes educatius.

C2: Aplicar els diferents models de recerca, diagnòstic i avaluació en educació social al llarg de les seves diverses fases.

C3: Aplicar models i mètodes de valoració incorporant els factors inherents a la selecció i verificació de la informació rellevant, la naturalesa del judici professional i els processos d'avaluació del risc.

3.- Continguts

1. Justificació i sentit de l'avaluació aplicada a l'educació social:
 - 1.1. Concepte i característiques de l'avaluació de programes i projectes socioeducatius.
 - 1.2. El sentit i la planificació de l'avaluació en contextos socioeducatius.
 - 1.3. Els implicats en l'avaluació.
2. L'avaluació de programes i projectes socioeducatius:
 - 2.1. Tipus i funcions de l'avaluació.
 - 2.2. El disseny i planificació de l'avaluació de programes i projectes.

- 2.3. Limitacions en l'avaluació de programes i projectes.
- 2.4. Els processos participatius en l'avaluació.
- 3. Instruments per a l'avaluació:
 - 3.1. Tècniques i instruments de recollida d'informació aplicats a les diferents fases de l'avaluació.
 - 3.2. Els indicadors d'avaluació.
 - 3.3. Avaluació i comunicació dels resultats. Elaboració d'informes.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

Evidències de la C1:

- Formalitzar els documents bàsics que regulen l'acció socioeducativa: projecte de centre, reglament de règim intern, pla de treball, projecte educatiu individualitzat i altres informes en Educació social.
- Posar en marxa plans, programes, projectes educatius i accions.

Evidències de la C2:

- Demostrar coneixement de les diverses tècniques i mètodes d'avaluació.
- Comprendre i analitzar el procés d'avaluació de programes i projectes socioeducatius.

Evidències de la C3:

- Contrastar les causes i els efectes de l'acció socioeducativa, en determinats contextos, amb la finalitat de prendre decisions basades en criteris i principis reconeguts i avalats per la professió.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Donarà suport a l'estudiant, aportant informació i recursos per a l'aprenentatge.
- Proposarà diverses activitats d'ensenyament aprenentatge (individuals i grupals).
- Proposarà articles de caràcter acadèmic per a l'aprofundiment de la part conceptual de l'assignatura.
- Presentarà exemples concrets per analitzar a l'aula i en petits grups.
- Presentarà els aspectes centrals de cada tema.
- Orientarà el procés d'aprenentatge mitjançant tutories individuals o de petit grup.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Llegir els articles i bibliografia bàsica proposada.
- Participar en les activitats i debats grupals a classe entorn dels continguts.
- Analitzar casos pràctics.
- Recopilar instruments d'avaluació que s'utilitzen en entitats d'acció social.
- Revisar i dissenyar instruments d'avaluació.
- Participar en el disseny de les eines d'autoavaluació del grup i la seva implementació.

Treball a l'aula	52 hores	2 ECTS
Treball tutoritzat	28 hores	1 ECTS
Treball autònom	70 hores	3 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

Les activitats programades faciliten la comprensió, l'anàlisi i la reflexió dels continguts proposats. La participació constructiva i activa dels estudiants en els fòrums, debats i a les classes afavoriran un aprenentatge més significatiu, pel que es considera l'estudiant coresponsable en el desenvolupament actiu i crític del procés formatiu al llarg del desenvolupament de l'assignatura.

L'avaluació de l'assignatura consta de 3 tipus d'evidències:

- 1. Activitat grupal:** dossier-recull del conjunt d'instruments dissenyats per a l'avaluació d'un projecte que no ha estat implementat (PAC-1).

- Data de lliurament: **9 de maig**, mitjançant aula virtual i a classe.

Per als **estudiants d'itinerari adaptat**, el treball en grup serà **individual** i s'hauran de realitzar **dues tutories presencials** amb el professor, així com participar dels fòrum o activitats que es proposin en el campus virtual.

- 2. Activitat individual:** identificació, anàlisi i reflexió dels documents bàsics que regulen l'acció socioeducativa del centre de pràctiques, així com de les estratègies i instruments d'avaluació utilitzats, i realització del disseny d'una proposta de millora o d'un nou instrument d'avaluació (PAC-2).

- Data de lliurament: **25 d'abril**, mitjançant aula virtual.

Alumnes sense centre de pràctiques: Aquells estudiants que no es trobin fent pràctiques i no puguin realitzar la PAC-2, hauran de pactar un treball pràctic alternatiu durant el mes de febrer. Cal demanar tutoria.

3. **Prova final.** Serà de caràcter individual. S'inclou el temari que s'ha desenvolupat a classe i tots els materials que s'hagin utilitzat, a més de les lectures obligatòries de cada unitat. Es realitzarà dins la setmana prevista per exàmens.

6.2.- Criteris d'avaluació

Els aspectes a avaluar són:

- Nivell d'adquisició i domini dels conceptes bàsics de l'assignatura.
- Capacitat demostrada per l'anàlisi i interpretació de supòsits, posant de manifest el sentit crític, així com el domini de les claus epistemològiques i teòriques de la matèria.
- L'adequació, riquesa i rigorositat demostrat al llarg dels processos de realització del treball individual i grupal.
- La capacitat de relació, reflexió i crítica demostrada en les diferents lectures.
- L'actitud participativa i activa demostrada en el desenvolupament de les classes.

Es proposen dues modalitats d'avaluació:

1. Avaluació Continuada

2. Avaluació Final

Opció	Activitats d'avaluació	Observacions
1. Avaluació Continuada*	• Elaboració de 2 activitats d'avaluació continuada, una de caràcter grupal (PAC-1) i una individual (PAC-2). • Realització d'una Prova final de contrast. Consta de dues parts, una primera tipus test sobre continguts clau de la matèria i una segona part de reflexió i anàlisi crític d'un cas pràctic amb preguntes breus. Ponderació de les parts: 30%-70%.	Activitat 1: 25% Activitat 2: 25% Prova final: 50%
2. Avaluació Final	• Examen final. Consta de dues parts, una primera de preguntes a desenvolupar sobre continguts clau de la matèria i una segona part de reflexió i anàlisi crític d'un cas pràctic amb preguntes breus. Ponderació de les parts: 50%-50%.	Examen: 100%

*** Requisits de l'Avaluació Continuada:**

- Per poder optar a l'avaluació continuada, per tractar-se d'una assignatura amb un enfocament eminentment pràctic, es demana l'assistència al 80% de les classes de l'assignatura. Els **estudiants d'itinerari adaptat** queden exclosos d'aquest requisit.
- En el cas que alguna de les activitats d'avaluació continuada no s'hagi lliurat, es considerarà que l'estudiant renuncia a aquesta modalitat i opta per anar directament a l'examen final.

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.-Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula presencial i campus virtual) el professorat pot comunicar-se amb l'estudiant a través de tutories i del correu electrònic:

- Correu electrònic: ifernandezj@peretarres.url.edu
- Horari d'atenció: dimecres de 11.30 a 13.00 hores (cal demanar cita prèvia).

9.- Bibliografia i recursos

Bibliografia bàsica

Blasco, J. (2009). *Guia pràctica 1- Com iniciar una avaluació: oportunitat, viabilitat i preguntes d'avaluació*. Barcelona: Institut català d'avaluació de polítiques públiques.

Recuperat a:
http://www.ivalua.cat/documents/1/16_02_2010_10_18_20_Guia1_Introduccio_Abril2009versiorevisada_final.pdf

Castillo Arredondo, S. i Cabrerizo Diago, J. (2008). *Evaluación de programas de intervención socioeducativa: agentes y ámbitos*. Madrid: Pearson.

Fernández-Ballesteros, R. (Ed.) (1995). *Evaluación de programas. Una guía práctica en ámbitos sociales, educativos y de salud*. Madrid: Síntesis.

Fernández García, T; Ponce de León, L. (2016). *Elaboración, gestión, y evaluación de proyectos sociales. Intervención social y programación*. Madrid: Pirámide.

Generalitat de Catalunya. (2005). *Avaluació externa de qualitat dels centres de l'ICASS Àrea de serveis: llars residències per a persones amb discapacitat derivada de malaltia mental Indicadors d'avaluació de qualitat*. Recuperat a: http://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/portal_social/archives/gencat02/76.dir/gencat0276.pdf

Gómez Serra, M. (2004). *Evaluar para mejorar y transformar. Educación social y evaluación. I Foro de Educación Social de Castilla La Mancha. La Educación social al servicio de la ciudadanía*. Talavera de la Reina: APESCAM. Recuperat a: <https://lomiquel.files.wordpress.com/2009/02/2004-talavera.pdf>

Pérez-Juste, R. (2000). Evaluación de programas educativos: conceptos básicos, planteamientos generales y problemática. *Revista de Investigación educativa*, 2000, Vol.18. nº 2, pág 261-287. Recuperat a: <http://revistas.um.es/rie/article/viewFile/109031/103>

Pérez-Juste, R. (2006). *Evaluación de programas educativos*. Madrid: La Muralla.

Oliver Trobat (2002). *Cap a una tipologia d'avaluació de projectes socioeducatius. Els indicadors d'avaluació. Ètica i qualitat en l'acció educativa*. XV Congrés Mundial AIEJI i III Congrés Estatal d'Educació social. 2002, Barcelona.

Rebollosa, E.; Fernández-Ramírez, B.; Cantón, P. (2008). *Evaluación de programas de intervención social*. Madrid: Editorial Síntesis.

Tejada Fernández (2004). *Evaluación de programas*. CIFO. Recuperat a: http://www.carcheles.es/export/sites/default/galerias/galeriaDescargas/diputacion/dipui_aen/formacion/centro-documental/Evaluacixn_programas_de_formacixn.pdf

Bibliografia complementaria

Aguilar, M. J. i Ander-Egg, E. (1992). *Evaluación de servicios y programas sociales*. Madrid: Siglo XXI.

Alvira Martín, F. (1991). *Metodología de la evaluación de programas*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

Anguera Argilaga, M. T., Chacón Moscoso, S., i Blanco Villaseñor, Á. (Coords.). (2008). *Evaluación de programas sociales y sanitarios: un abordaje metodológico*. Madrid: Síntesis.

Arnal, J., Rincón, D. del, i Latorre, A. (1994). *Investigación educativa. Fundamentos y metodología*. Barcelona: Labor.

Ceballos, G. (2001). *Evaluación de proyectos*. Barcelona: Editorial Popular.

Dieguez, A. J. (2002). *Diseño y evaluación de proyectos de intervención socioeducativa y trabajo social comunitario*. Buenos Aires: Espacio Editorial.

Espinoza Vergara, M. (1983). *Evaluación de proyectos sociales*. Buenos Aires: Humanitas.

García Herrero, G. i Ramírez Navarro, J. (1996). *Diseño y evaluación de proyectos sociales*. Zaragoza: Certeza.

García Herrero, G. (2006). *Manual práctico para elaborar proyectos sociales*. Madrid: Siglo XXI.

March Cerdà, M.X. (1997). Educación social y evaluación. A A. Petrus (coord.): *Pedagogía social*. Barcelona, Ariel; pp.402-441.

Martínez-Olmo, F. (2015). *Apunts d'Avaluació de Serveis Socioeducatius*. Barcelona: Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona.

Marzo, M; Montané, S. (2002). Eines per a l'avaluació de la qualitat. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 21, - 111-126. Recuperat a: <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165406/240874>

Medina, M. (1997). L'avaluació, garantia de qualitat per als programes d'intervenció social. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 5, - 46-67. Recuperat a: <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/142652/240576>

Nirenberg, O., Brawerman, J., i Ruiz, V. (2003). *Programación y evaluación de proyectos sociales: aportes para la racionalidad y la transparencia*. Buenos Aires: Paidós.

Riberas, G., Vilar, J. i Mora, P. (2013). *Elaboració de projectes socials. Disseny i avaluació de les accions socioeducatives*. Barcelona: Claret.

Vilar, J. (1996). De la planificació a la programació. Instruments metodològics per al disseny de les intervencions socioeducatives. *Educació social: Revista d'intervenció socioeducativa*, 3, 43-47. Recuperat a <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/142247>

Zúñiga, R. (2006). La evaluación en la acción social. Autonomías y solidaridades. Escuela de trabajo social, Universidad de Montreal.

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
C1 Dominar tècniques d'organització, planificació, disseny i avaluació de programes i projectes educatius.	• Classes magistrals i tutories • Lectura articles i bibliografia proposada • Dinamitzar activitats per comprendre i aplicar conceptes teòrics • Debats individuals i grupals a l'aula (presencial i virtual) • Anàlisi dels documents bàsics que regulen l'acció socioeducativa i del model d'avaluació del centre de pràctiques • Disseny d'un instrument d'avaluació	• Formalitzar els documents bàsics que regulen l'acció socioeducativa: projecte de centre, reglament de règim intern, pla de treball, projecte educatiu individualitzat i altres informes en Educació social. • Posar en marxa plans, programes, projectes educatius i accions.	• Activitat individual (veure PAC-2)
C2 Aplicar els diferents models de recerca, diagnòstic i avaluació en educació social al llarg de les seves diverses fases.	• Classes magistrals i tutories • Lectura articles i bibliografia proposada • Dinamitzar activitats per comprendre i aplicar conceptes teòrics • Debats individuals i grupals a l'aula (presencial i virtual)	• Demostrar coneixement de les diverses tècniques i mètodes d'avaluació. • Comprendre i analitzar el procés d'avaluació de programes i projectes socioeducatius.	• Activitat grupal (veure PAC-1)
C3 Aplicar models i mètodes de valoració incorporant els factors inherents a la selecció i verificació de la informació rellevant i la naturalesa del judici professional.	• Classes magistrals i tutories • Lectura articles i bibliografia proposada • Dinamitzar activitats per comprendre i aplicar conceptes teòrics • Debats individuals i grupals a l'aula (presencial i virtual)	• Contrastar les causes i els efectes de l'acció socioeducativa, en determinats contextos, amb la finalitat de prendre decisions basades en criteris i principis reconeguts i avalats per la professió.	• Prova final de contrast